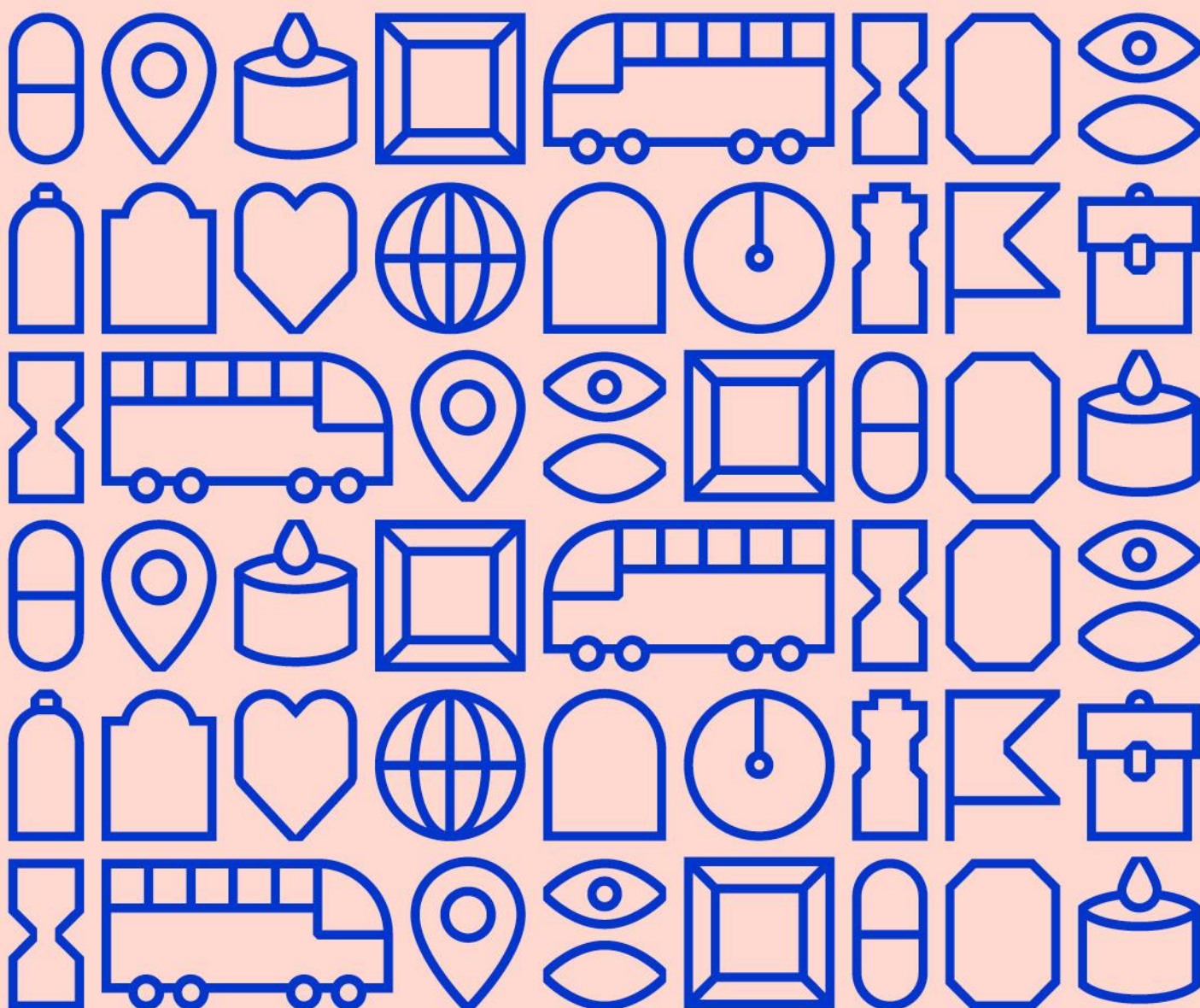

SIKLÓSI VÁR

14-18. SZÁZAD

Nemzeti Emlékezetpedagógiai
Program

Siklói vár

14-18. század

„Jöjj el, lásd meg, éld át!”

BUDAPEST, 2024

Tartalom

1. Bevezető.....	2
2. Előkészítő óravázlat.....	4
3. Helyszíni feladatok	9
a. Nyomkeresés	9
b. Képes krónika.....	14
c. Helyszíni kvíz / Tudáspróba.....	14
d. Drámapedagógia.....	18
4. Tanórai utófeldolgozás.....	19
5. Forrásjegyzék.....	21
6. Melléklet.....	22
Helyszíni feladatok	23
Nyomkeresés	23
Képes krónika	28
Helyszíni kvíz / Tudáspróba.....	33
Drámapedagógia.....	36
Tanórai utófeldolgozás.....	48

1. Bevezető

Mit kell tudni a programról?

A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program (NEP) azért jött létre, hogy lehetőséget nyújtson a köznevelésben tanuló diákok számára Magyarország nemzeti és történelmi emlékhelyeinek megismerésére. Az egyes emlékhelyekre kidolgozott programok során a részt vevő osztályok előbb tanórai keretek között felkészülnek az adott emlékhely történetéből, majd egy napos látogatást tesznek az emlékhelyre. A látogatás során – a program részeként kidolgozott – helyben elvégezhető feladatok megoldásával (pl. nyomkeresés, képes krónika stb.), élményt adó módon ismerik meg az adott emlékhely jelentőségét. A kirándulás után ismét tanórai keretek között tudják bemutatni elkészített projektfeladataikat, illetve az emlékhely témájában készített, érettségi típusú feladatok megoldásával megszerzett tudásuk is ellenőrizhető. Az egyes emlékhelyekhez készített programcsomagok jól illeszkednek az iskolai tantervi követelményekhez, így kiválóan alkalmasak a törzsanyag kiegészítésére, elmélyítésére, mélységelvű témafeldolgozásra.

A program részei, lebonyolítása

1. **Előzetes felkészülés (1-2 tanóra):** A NEP oldaláról letölthetők az előzetes felkészülés anyagai: a felkészítő óra óraterve, valamint a hozzá mellékelte ppt. Ezt a történelemtanár kollégák maguk tudják felhasználni tanórai keretek között. Miután feldolgozták a szakmai-tartalmi kérdéseket, érdemes a helyszínen elvégzendő feladatokat is átbeszélni, valamint megalakítani a leendő csoportokat.
2. **Látogatás az emlékhelyen (1 napos kirándulás):** Amennyiben egy múzeum vagy más intézmény működteti az emlékhelyet, úgy a látogatás előtt szükséges egyeztetni az intézménnyel. A programban részt vevő helyszínek már ismerik a NEP-et, így szükség esetén tudnak segíteni. A megérkezés után **az első feladat a „nyomkeresés”,** melynek során a diákok csoportosan, a program részeként megadott térképvázlat és a hozzá tartozó feladványok segítségével kutatják végig az emlékhelyet. **Második feladatként** célszerű a **„képes krónikát”** elkészíteni (párhuzamosan a nyomkereséssel) – ennek során a csoportokba szerveződött diákok az emlékhely előre megadott legfontosabb, legszebb részeit felkeresik, és egy-egy kis videóban némi magyarázattal megörökítik. Később ezt egységes videóvá szerkesztik, melyet majd a látogatást követő tanórán tudnak bemutatni. Ezek után következhet a **„tudáspróba”,** mely egy klasszikus teszt kvízsor. Ennek megoldása jól összegzi, illetve ismétli át az emlékhely fontos tudnivalóit. Az igazán lelkes csoportok negyedik részként **drámapedagógiai feladatot** is megoldhatnak, mely szintén azt a célt szolgálja, hogy minél inkább átélhető legyen az emlékhely története – a feladatot akár már a felkészítő órán ki lehet osztani, hogy minél jobban föl tudjanak rá készülni a csoportok. A program keretében megadott feladatok mellett természetesen igénybe lehet venni az adott emlékhely tárlatvezetését vagy múzeumpedagógiai foglalkozását, ugyanakkor mindez adott esetben már meghaladhatja az optimális 3-4 órás időkeretet.
3. **Utólagos feldolgozás (1-2 tanóra):** A látogatást követő történelemóra(ko)n az egyes csapatok be tudják mutatni a helyszínen fölvetett videóikból összevágott „képes krónikákat”, melyeket a tanárkollégák és az osztály többi tagja is értékelhet. Ezek

után pedig immár tantermi keretek között lehet megoldani az emlékhellyel kapcsolatos ismereteket és kompetenciákat elváró érettségi típusú feladatokat, mintegy a program zárásaként.

Néhány információ a siklói vár programcsomagról

- A vár története több jelentős történelmi korszakhoz is szorosan kapcsolódik. Akkor is érdemes végigkövetni a feladatok kapcsán, ha a diákok tanulmányaikban még nem tartanak ott, hiszen az itt szerzett élmények a későbbi tanórai feldolgozás során felidézhetőek, motiváltabbá tehetik a tanulókat, hogy még többet tudjanak meg az adott korszakról. De összegzésképpen is nagyon hasznos lehet. A fő helyszín a vár, de a programba bekapcsoltuk a városban található Malkocs bej dzsámit is. A látogatásról érdemes előre egyeztetni a helyszínnel, hiszen itt nincs állandó nyitva tartás.
- A megadott programcsomag leginkább **9-11. évfolyamosoknak ajánlott.**
- A múzeum az alábbi elérhetőségeken kereshető:
Telefon: 06-20/616-7575 e-mail: titkarsag@siklosivar.hu

2. Előkészítő óravázlat

Ajánlott korosztály és tananyag: 9-10. évfolyam; A középkori Magyar Királyság, A török hódoltság, Magyarország a 18. században, Reformkor és a 1848-49-es szabadságharc kora
Ajánlott időtartam: előkészítés: 1-2 tanóra; feladatok a helyszínen: 3-5 óra; lezárás: 1 tanóra

Munkamódszer és segédanyag: tanári előadás ppt-prezentációval; tanári ismétlő kérdések; helyszíni csoportos és egyéni feladatok; egyéni ellenőrző feladatok

Előkészítő óra / órák

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
Siklós várurai közül több család is adott nádort az országnak (Perényiek, Garaiak)	Mit sugall a város latin jelzője?	1. dia
	Tekintsük át a vár vázlatos történelmét! Mivel érdemelhet ki a történelmi emlékhely címet?	2-3. dia
Luxemburgi Zsigmond uralkodása alatt került sor az első jelentős összecsapásra a törökökkel (1396. Nikápoly). A vereség hatására új hadszervezeti formát vezet be - telekkatonaság (a szpáhi könnyűlovassággal szemben)	Hol és mikor került sor fontos ütközetre a törökkel?	4-6. dia
Zsigmond a bárók segítségével jut hatalomra, később konfliktus alakul ki közöttük: 1401. április 28-án a Zsigmonddal elégedetlen főurak Budán, fegyveresen próbálták rávenni a királyt idegen tanácsadóinak eltávolítására. Zsigmond azonban nem engedett a fegyveres nyomásgyakorlásnak, ezért a lázadók Visegrád várába börtönözték be. A fogoly király a hozzá hű Garai Miklós jóvoltából Visegrádról Siklósra került, ahol 1401 júniusától októberig tisztas őrizetben volt. Egykori szobája, ahol a fogság napjait töltötte, napjainkban is látható a várban. Itt született meg a megegyezés a lázadókkal (siklói liga).	Mi lehetett Zsigmond célja a Sárkányrend megalapításával?	7-8. dia

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p>Az 1408. december 12-én létrehozott Sárkányrenddel Zsigmond hasonló célokat kívánt elérni, mint más uralkodói rendek alapítói. Saját helyzetét kívánta megerősíteni, úrrá akart lenni a politikai széthúzáson, az uralma konszolidációjában kulcsszerepet játszó bárókat így kívánta magához kötni. A rend kezdetben 24 tagot számolt, ebbe beletartozott a király, és hitvese, Cillei Borbála is. A rendtagok az „ős sárkány követői”, akik a pogány ellenség, a szakadárok, valamint a király országainak veszedelmére törő más nemzetek elpusztítására és a hit védelmére esküdtek fel.</p>		
<p>Kanizsai Dorottya befolyásos főúr feleségeként országos szerepeket is kapott (ennek elismerése a saját jogon kapott címer), és otthonának életét irányította. A hozzá és férjéhez kapcsolható építkezések gótikus és reneszánsz stílusú épületeket eredményeztek.</p>	<p>Hogyan telhetek egy főúri feleség mindennapjai?</p>	<p>9-13. dia</p>
<p>1526. I. Szulejmán hadjárata – aug. 29. csata – magyar vereség</p> <ul style="list-style-type: none">• Meghal a király, II. Lajos. A csatán mintegy 4 ezer lovas, 10 ezer gyalogos, 7 főpap – köztük a fővezér, Tomori Pál és Szalkai László esztergomi érsek – és 28 főúr maradt holtan.• A halottakat először Kanizsai Dorottya kezdi eltemetni (400 jobbágyával és papjaival eltemettette Mohács addig temetetlenül maradt halottait). A többséget tömegsírokba tették – a mohácsi emlékhelyen 5 tömegsír látható.	<p>Idézzétek föl az 1526-os mohácsi csata főbb mozzanatait és következményeit! Mit tudtok a veszteség mértékéről?</p> <p>Mit tudtok a halottak sorsáról?</p> <p>Melyik mozzanatot ragadják meg a festmények?</p>	<p>14-16. dia</p>
	<p>Tekintsük át vázlatosan a török hadjáratokat és azok kö-</p>	<p>17-19. dia</p>

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
	vetkezményeit! Melyik hadjáratban kerül török kézre Siklós vára?	
<p>A keresztény népesség menekülése, új betelepülők a Balkánról</p> <ul style="list-style-type: none">• Erődítési munkák – az ostromkárok kijavítása, korszerűsítések.• (A siklói várban jelentős átépítések nem történtek.)• A hódítók életéhez és vallásához szükséges építkezések: pl. dzsámik, minaretek.• A muszlim vallás gyakorlásához szükséges dzsámik, minaretek, pl. Malkocs bej dzsámija (amit felújítottak).• A dzsámik tetején ott a félhold, a számrhátíves ablakok, a szabályos négyszögre épülő 8-szögű emelet, majd a kupola (itt a kupola nem került visszaépítésre), minaret (ennek csak alapjai láthatók ma) – innen szól az imára hívó ének.• Mihrab – A Mekka felé néző, kőkeretbe foglalt – valamikor csempével borított – szalaktit boltozatú imafülke.• Kávészás, vízipipázás.	<p>Milyen változásokat hoz a török hódoltság egy vár, város életébe?</p> <p>Milyen új épület jelenik meg a korabeli ábrázoláson?</p> <p>Milyen külső jelekből ismerhető fel egy iszlám imaház?</p> <p>Milyen célt szolgál a minaret?</p> <p>Mi a mihrab? Milyen a tájolása?</p> <p>A korabeli hétköznapi élet mely elemeit idézik a tárgyak?</p>	20-23. dia
<p>A Rákóczi-szabadságharc korában játszódik Eörsi Ferenc regénye, <i>A Tenkes kapitánya</i>, melynek helyszíne Siklós és környéke (Tenkes hegy). Az ebből készült filmsorozat a Magyar Televízió első saját gyártású sorozata volt 1963-ban. Ma kiállítás emlékszik erre. (A film több jelenetét itt forgatták.)</p> <p>6. rész 14.40–18.50 (Dudva úr csárdája)</p> <p>7. rész 18.03–19.30 (vándordíák – a siklói vár)</p>	Nézzünk meg egy (vagy két) rövid jelenetet a filmből!	24. dia

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p>Önkéntes örökváltság</p> <ul style="list-style-type: none">• A reformpárti nemesség – főként a köznemesség (Széchenyi, Wesselényi, Kossuth, Kölcsey stb.) kezdeményezte.• Csupán 1%-uk váltotta meg magát.• Kötelező örökváltság; megváltás nélküli jobbágyszabadítás	<p>Olvassátok el a szöveget, és válaszoljatok a kérdésekre!</p>	<p>25. dia</p>
<p>Batthyány példáját nagyon kevesen követték. Az országban megkötött szerződéseknek mintegy fele az ő nevéhez fűződik. Ha Bezerédjt úttörőnek tekintjük is a jobbágyszabadítók sorában, Batthyány Kázmér az, aki a legtöbb faluval megállapodásra jutott.</p> <p>A korszak liberális eszméi mellett a korszerű gazdálkodás megteremtésének igénye is fontos szempont volt.</p>	<p>Mi motiválta a nemeseket jobbágaik felszabadítására?</p>	<p>26. dia</p>
<p>A Batthyány-kormányának ki kellett alakítania az irányítása alatt működő egységeket, részben a belső rend, részben a fenyegető külső támadás elleni védelem érdekében.</p> <p>A nemzetőrség rendfenntartó feladatokat látott el, a honvédcsapatok pedig a modern hadsereg egységesen felszerelt és vezényelt részét képezték. (Eleinte a honvédcsapatokat is nevezték nemzetőrnek, így kikerülve a bécsi udvar beleszólását.)</p>	<p>Miért volt szükség a nemzetőrség és a honvédség szervezésére?</p>	<p>27. dia</p>
<p>Magyarok, németek, szerbek, horvátok (zsidók, cigányok)</p>	<p>Milyen nemzetiségek éltek Baranyában?</p> <p>Hogyan változott a helyzetük 1848 áprilisától?</p>	<p>28. dia</p>
<p>Horvátok, szerbek – céljuk a területi autonómia</p>	<p>Mely nemzetiségek fordultak szembe a magyar kormánnyal a Délvidéken?</p>	<p>29-30. dia</p>

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
Jellacic vezetésével horvát csapatok keltek át a Dráván. A Délvidék horvát és szerb lakói bizalmatlanok voltak az új magyar kormánnyal.	Milyen hadműveletek tették szükségessé Batthyány Kázmér katonai szervező feladatát Baranyában?	31. dia

3. Helyszíni feladatok

Feladatok a siklósi várban

Nyomkeresés

- Csoportokat alakítunk.
- A csoportok a térkép segítségével megkeresik a helyeket, és párosítják őket a meghatározásokkal.

Képes krónika (kisfilmkészítés)

- A csoportok a téren a telefonjukkal filmfelvételeket készítenek a kiemelt helyszínekről és magukról.
- Otthon ezt megvágják, zenét vágnak alá, feliratokat készítenek.
- A záróórán a kisfilmeket bemutatják.
 - A) változat: minden csoport végigjárja az öt kiemelt helyszínt, és kisfilmjében az egész siklósi várat bemutatja.
 - B) változat: minden csoport csak egy helyszínt kap, és azt mutatja be részletesen.
 - C) változat: ha nem tudnak kisfilmet készíteni, fotóznak, és abból prospektust állítanak össze.
- A csoportok a megadott helyszínekből előre készülnek, hogy tudják, mit kell lefilmezni és milyen szöveget mondjanak.

Tudáspróba

- A diákok egyénileg vagy csoportban kitöltenek egy feleletválasztós tesztet a hely nevezetességeiről.

Drámajáték

- A csoportok előadnak egy, a helyszínen játszódott történelmi jelenetet.
- Az öt téma kiosztása.
- A csoportok otthon készülhetnek a jelenetre szöveggel, szereposztással, kellékekkel.

Prezentáció: 32-33. dia

a. Nyomkeresés

A diákok öt csoportban megkeresik a siklósi várban a térképen bejelölt helyszíneket, és egy táblázatban párosítják a megfelelő leírásokkal.

Előkészület: Csak az öt csoportot érdemes előre beosztani, amelyek azután a többi feladatot is együtt végzik el. Természetesen lehet kevesebb csoportot is létrehozni, ebben az esetben nem minden feladatot fogunk kiosztani. Ha több mint öt csoportot alkotunk, akkor többben azonos feladatot fognak végezni. A csoportok ideális létszáma 3-6 fő.

Segédanyag: térkép és kitöltendő táblázat (a tanár számára megoldások is).

A helyszínen: A csoportok önállóan mozognak és dolgoznak, egy-másfél órát érdemes rászánni.

Ellenőrzés: A megoldások segítségével helyben és szóban a legérdekesebb, de időhiány esetén a táblázatokat beszédve írásban is lehet.

A tanulói feladatlapot és a térképet ld. a Mellékletben.

Nyomkeresés – Megoldások

	Leírás	Megnevezés	Sorszám a térképen
1	1543-1565 között épült egy magas rangú török tisztviselő vezetésével, később lakóházként is szolgált. Ma részben kiállítótér, részben eredeti funkcióját szolgálja.	Malkocs bej dzsámija	14
2	Az 1543-as hódítást követően a vár 1686-ig volt a törökök kezén, közülük egy megörökítette a várat és saját magát is...	török katona graffitije	10
3	A Szobrász az alkotásáról: „Siklóshoz, noha többször jártam ott, különösebb szálak nem fűztek.-ról sem tudtam azelőtt semmit, bevallom. De amikor megismerkedtem életével, már nemcsak hiteles arcvonásait, hanem az ő típusát, a szép, finomjellemű, nemes, érző embert is ábrázolni akartam. Úgy érzem, megvalósítottam, amit szerettem volna. A történelmi téma úgy jött a segítségemre, hogy formai alapgondolattá lett: a gallér-motívum révén. Szólnom kell a szobor helyéről: ennél ideálisabbat elgondolni sem lehetne. Ha a szobor jól sikerült, akkor azt részben éppen kitűzött helye inspirálta.”	Batthyány Kázmér szobra a várfal előtt (Siskovits Attila alkotása)	7
4	A belső vár kapuját védő, kör alakú építmény 8,2 méter átmérőjű, falának vastagsága 1,35 méter. A pártázatos, magas védőfallal takart védőfolyosóra vagy más néven gyilokjáróra a belső oldalán van feljáró. Külső falán a Batthyány-címer látható.	Barbakán/körbástya	6
5	„A 15. század harmadik negyedében készítették délnémet tanultságú mesterek a nagyhatalmú Garai család egyik tagja számára.... a későgótika művészetének abban a korszakában született, amelyben a kőfaragómesterek a szerkesztés-tervezés igen összetett módjait alkalmazták, mintegy szakmai bravúrként.” – Igazi szépsége kívülről, a várfal felől látható.	gótikus zárterkély	5

	Leírás	Megnevezés	Sorszám a térképen
6	A vár reformkori tulajdonosának végső sírja, aki száműzetésben halt meg 1854-ben, hamvait csak 1987-ben helyezték el itt.	Batthyány Kázmér sírja	3
7	Egy 2 m ² -es kis (festett) helyiség, melyben a ház úrnője, Kanizsai Dorottya mondta el imádságait.	Rosarium / Kanizsai Dorottya imafülkéje	2
8	<i>„Üríttem poharam magas vendégünkre, a vitéz ezredes úrra és kedves feleségére – szónokolta büszkén. ... – Hadd köszöntsem én is a főhadnagy urat, amiért elfogott! ... – Tegyenek egy teli kupát a „kapitány” elé! – intett az ezredes. A főhadnagy nyerítve felnevetett. Most értette meg parancsnoka tréfáját. Hiszen a kuruc hátrakötött kézzel nem emelheti meg a poharat! – A főhadnagy úr egészségére! – kacsintott a báró. ... másodszor is fenéig ürítették az öblös poharakat. De mielőtt ismét koppantak volna az asztalon, dermedten álltak meg a levegőben a poharak. A hatalmas tölgyfa székek megreccsent. A kapitány lassan felemelkedett, talpra állt. – Szentséges ég! Ez a székek megnyom egy mázsát! ... Csak a súlyos székek recsegése hallatszott a néma csendben, amikor Máté a csuklójára feszülő kötelekeknel fogva hátára emelte a mázsás alkotmányt. Az asztal fölé hajolt, fogai közé vette a borral teli kupa peremét, majd ismét felegyenesedve úgy itta ki, hogy egyetlen csöpp sem csurrant ki belőle. Ezután legényes mozdulattal fejével a sarokba vágta a csörömpölő poharat.” – a regénybeli helyszín rekonstrukciója</i>	Dudva úr csárdája / Tenkes csárda	8
9	Valójában egy klasszikus orgona, melynek a különlegessége, hogy az egyik sípsor kisebb-nagyobb borospalackokból áll, így hangolták. Pánsíphangon szólal meg, ami egyedi hangzást ad a hangszernek.	borgona a várkapolnában	12

	Leírás	Megnevezés	Sorszám a térképen
10	<i>„tisztá szándékunk és törekvésünk jeléül és jelképeül, a körré görbült sárkány jelét vagyis képét, amint farkát nyaka köré tekeri és háta közepén hosszában feje és orra elejétől farka végéig fel van hasítva s a vére vesztese miatt fehér és vértelen hasíték belső széle mentén hosszában elhelyezett vörös keresztet visel, hasonlót ahhoz, amilyen vörös keresztet fehér mezőben magának a dicső György vértanúnak zászlaja alatt vitézkedők szoktak viselni, hordani és használni, mi magunk is választjuk...”</i> (részlet a rend alapító leveléből) – a rend hímezett jelképe	Sárkányos lovagrend címere selyemhímzésen	15
11	A faragott kőkeret egy nyitott kandallótér kerete, melyen látható a várat birtokló jelentős család címere (koronát tartó tollas saskarmok, köztük férfifej).	faragott kőkandalló – Perényi-címerrel	9
12	A megye szerb ortodox népessége vallásosságának jelei, részei az ikonosztáznak.	ortodox szentképek	16
13	A hétköznapi élet nélkülözhetetlen részeként azt kényelmesebbé tette. A várfalat áttörve, a külső falra kapott kivezetést vagy lefolyást... (ahova még a király is...)	középkori árnyékszék	11
14	A hagyomány Kanizsai Dorottya nevével fűzi egybe, de a jelenlegi helyén akkoriban még bizonyosan nem lehetett. Ezt részben gyönyörködtetésre, részben gyógyításra használták.	Rosarium / rózsza- és fűszerkert	4
15	A Perényiek 16. századi építkezésének reneszánsz emléke, mely a belső, udvari homlokzatot díszítette, és egyben össze is kötötte az épület szárnyait és a kápolnát.	reneszánsz loggia / erkély	13
16	Középkori kínzóeszköz: a megkínzandó személyt egy ék alakú emelvényre ültetik, lábára súlyokat kötve.	spanyolbak	1

b. Képes krónika

A diákok csoportokban a telefonjuk segítségével filmfelvételeket készítenek, amiből később, otthon pár perces kisfilmet vágnak össze. Ha ez valamiért nem lehetséges, akkor fotókat készítenek, és azokból otthon prospektust állítanak össze

Előkészület: Az osztály adottságait, érdeklődését figyelembe véve el kell dönteni, hogy az A) vagy a B) változatot választjuk. Az A) változat az egyszerűbb: minden csoportnak ugyanazt az öt, megadott helyszínt kell végigjárnia, majd a kisfilmben bemutatnia. A B) változatban mindegyik csoport csak az egyik helyszínnél dolgozik, és azt mutatja be mélyebben. Ebben az esetben el kell dönteni, hogy melyik csoport melyik helyszínt kapja. Ha a kisfilmkészítés nem lehetséges, akkor a C) változat, a prospektus-készítés is választható. A D) változatban a filmes feladat összekapcsolható a drámajátékos feladattal.

A feladatot a diákoknak már az előkészítő órán osszuk ki, hogy előre készülhessenek a helyszínekből vagy helyszínből, hiszen tudniuk kell, hogy pontosan mit filmezzenek le, és milyen szöveget mondjanak fel.

Segédanyag: feladatlap az A), a B) és a C), D) változathoz.

A helyszínen: a csoportok önállóan mozognak. Az A) és a C) változat esetén érdemes az öt csoportot az öt helyszínhez külön-külön elindítani, és megbeszélni velük, hogy milyen irányban mozognak tovább, hogy ne zavarják egymás munkáját. Szintén legalább egy-másfél órát vesz igénybe.

Ellenőrzés: mivel a kisfilmeket (vagy a prospektust) otthon kell befejezni, az alkotások bemutatására már a következő tanórán kerül sor. Egyéni alkotásokról van szó, így egységes értékelőlap nincs. A szóbeli értékelésnél érdemes figyelembe venni, hogy az alkotás mennyire szakszerű, informatív, mennyire esztétikus, humoros, illetve mennyire csapatmunka eredménye.

A feladatokat ld. a Mellékletben.

c. Helyszíni kvíz / Tudáspróba

A diákok egyénileg vagy csoportokban megoldanak egy 25 kérdésből álló feleletválasztós tesztet az előkészítő órán és az előző feladatok készítése során szerzett ismereteik alapján.

Előkészület: Csak azt kell eldönteni, hogy a tudáspróbát egyénileg vagy az öt csoport között akarjuk lebonyolítani.

Segédanyag: feladatlap (a tanár számára megoldások is).

A helyszínen: A kiosztott feladatlapokat a diákok kitöltik (amennyiben ezt a feladatot már digitalizálták, akkor az erre létrehozott alkalmazás segítségével online is kitölthető). Fél órát szánjunk rá!

Ellenőrzés: A megoldások segítségével helyben és szóban a legérdekesebb, de időhiány esetén a táblázatokat beszédve írásban is lehet (amennyiben a feladatot már digitalizálták, akkor a megoldás kérdésenként, az idő lejártával automatikusan megjelenik, és az alkalmazás az eredményt is számolja).

A feladatlapot ld. a Mellékletben.

Megoldások

1. Melyik római katolikus búcsújáróhely kegytemploma látható a várteraszról?

A) Máriaradna	B) Máriagyűd	C) Andocs	D) Máriapócs
---------------	--------------	-----------	--------------

2. Melyik birtokos család idején történtek a legnagyobb építkezések a siklói várban?

A) Garai	B) Batthyány	C) Perényi	D) Kanizsai
----------	--------------	------------	-------------

3. Mely siklói birtokos családok tagjai adtak nádort az országnak?

A) Garai és Cillei	B) Perényi és Esterházy	C) Garai és Batthyány	D) Garai és Perényi
--------------------	-------------------------	-----------------------	---------------------

4. A várbörtönben a nemesi foglyok melyik plusz kényelmi ellátást kapták?

A) fűtés	B) ágynemű	C) kilátás	D) saját szolga
----------	------------	------------	-----------------

5. Mikor szüntették be Magyarországon a minősített kivégzési módokat?

A) 1790. április 8.	B) 1848. április 11.	C) 1814. május 15.	D) 1867. május 29.
---------------------	----------------------	--------------------	--------------------

6. Kinek volt a felesége Kanizsai Dorottya?

A) Perényi Imre	B) Geréb Péter, Perényi Imre	C) Geréb Péter, Perényi Péter	D) Geréb Imre, Batthyány Kázmér
-----------------	------------------------------	-------------------------------	---------------------------------

7. Kinek a kardja található a kiállításon?

A) Zrínyi Miklós	B) Garai Miklós	C) Luxemburgi Zsigmond	D) Batthyány Kázmér
------------------	-----------------	------------------------	---------------------

8. Milyen anyagból készült id. Garai Miklós sírköve?

A) ismeretlen eredetű	B) hazai vörösmárvány	C) dalmát vörösmárvány	D) itáliai márvány
-----------------------	-----------------------	------------------------	--------------------

9. Melyik évben, milyen módon halt meg id. Garai Miklós?

A) 1387. megbokrosodott lováról leesett	B) 1386. köszvényben	C) 1386. Mária királynő védelmezése közben lefejezték	D) 1396. elesett a Nikápolyi csatában
---	----------------------	---	---------------------------------------

10. Mikor és ki alapította a Sárkányrendet?

A) 1408. Luxemburgi Zsigmond	B) 1401. Luxemburgi Zsigmond	C) 1326. Károly Róbert	D) 1429. Jó Fülöp
------------------------------	------------------------------	------------------------	-------------------

11. Kinek a síremléke található a várkápolna szentélyének falában?

A) Benyovszky Móric	B) Garai Miklós	C) Kanizsai Dorottya	D) Batthyány Kázmér
---------------------	-----------------	----------------------	---------------------

12. Melyik gótikus építészeti elem nem található meg a várkápolnán?

A) támív	B) támpillér	C) csúcsíves ablak	D) keresztboltozat
----------	--------------	--------------------	--------------------

13. Mi volt Batthyány Kázmér legmagasabb politikai tisztsége?

A) Baranya főispánja	B) a felsőház tagja	C) a Védegylet elnöke	D) a Szemere-kormány külügyminisztere
----------------------	---------------------	-----------------------	---------------------------------------

14. Hol temették el halálát követően először Batthyány Kázmért?

A) Törökország, Kütahya	B) Franciaország, Párizs	C) Itália, Turin	D) Magyarország, Pest
-------------------------	--------------------------	------------------	-----------------------

15. A 18. századtól sok nemzetiség települt le Siklós környékén. Mely nemzetiségeknek van kiállítása a várban?

A) horvát és szerb	B) horvát és bosnyák	C) szerb és bosnyák	D) sokácok és bunyevácok
--------------------	----------------------	---------------------	--------------------------

16. Melyik - a térségben a 18. század óta nagy számban élő - nemzetiség hiányzik?

A) rác	B) cigány	C) német	D) zsidó
--------	-----------	----------	----------

17. Mi a felirata a rekonstruált kézi malomnak?

A) Ora et labora	B) A víz szalad, a malom marad	C) Szárazmalom	D) Tolle lege
------------------	--------------------------------	----------------	---------------

18. Mit viseltek a katonák a páncél alatt?

A) posztóinget	B) bélelt kabátot	C) vászoninget	D) nemezinget
----------------	-------------------	----------------	---------------

19. A kápolnához egy erkély csatlakozik. Melyik építészeti stílusban épült?

A) román	B) gótikus	C) reneszánsz	D) barokk
----------	------------	---------------	-----------

20. Mire nem használták a reneszánsz kori bútor ládákat?

A) ülőalkalmatosság	B) tárolás, menyaszonnyi kelengye gyűjtése	C) utazás	D) tálalás
---------------------	--	-----------	------------

21. Melyik bástyatípus hatékonyabb a tűzfegyverekkel szemben?

A) négyszögletes bástya	B) körbástya	C) barbakán	D) olaszbástya
-------------------------	--------------	-------------	----------------

22. Milyen más jelentése van a rózsakertet jelölő „ROSARIUM” kifejezésnek?

A) rózsavíz	B) rózsablak	C) rózsafüzér	D) rózsalugas
-------------	--------------	---------------	---------------

23. Hány szobor állít emléket Kanizsai Dorottyának?

A) 2	B) 1	C) 3	D) 0
------	------	------	------

24. Milyen célt szolgáltak azok a nagy öblös fémedények, amelyek az ágyúgolyók és ágyúk mellett vannak kiállítva?

A) ágyúgolyókat tárolták bennük	B) összekeverték bennük a lőport	C) a lőporkészítés részeként rézt főztek bennük	D) a lőporkészítés részeként salétromot főztek bennük
---------------------------------	----------------------------------	---	---

25. Miben tér el a felújítást követően a Malkocs bejdzsámi az oszmán korszak szokásos dzsámi építészetétől, az eredetitől?

A) Nem tér el, az eredeti formájában állították helyre.	B) A két minaret helyett csak az egyiket jelölték a nyolcszögletű alappal.	C) Nem építették vissza a kupolát.	D) Nem az eredeti bejáraton át lehet ma bejutni.
---	--	------------------------------------	--

d. Drámapedagógia

A diákok csoportokban egy-egy, a siklósi várhoz kapcsolódó történelmi eseményt jelenítenek meg dramatikus formában.

Előkészület: A feladatokat a diákoknak akár már az előkészítő órán, de legkésőbb aznap, az utazás kezdetén osszuk ki, hogy készülhessenek! Döntsük el, melyik csoport melyik eseményt kapja! Ha a feladatot előre kiadjuk, segíthetünk a csoportoknak eldönteni az előadás formáját (szöveges jelenet, mozgásos jelenet, élőkép), ellenőrizni a szövegeket, illetve elkészíteni az esetleges kellékeket (táblák, jelmezek), de utóbbi semmiképpen sem kötelező.

Segédanyag: feladatlap az eseményekkel és a szerepekkel.

A helyszínen: A csoportok külön-külön készülnek fel. Ha alapvetően a helyszínen történnek az előkészületek, akkor a tanári segítségre itt lesz szükség. A csoportok bemutatják egymásnak az alkotásaikat. Attól függően, hogy mennyi helybeni előkészület szükséges, fél-másfél órát vesz igénybe.

Ellenőrzés: Mindenképpen helyben és szóban is kell értékelni. Emeljük ki a történelmi hűséget, a kreativitást és a csapatmunkát!

Pluszfeladat: Mémkészítés

Fakultatív feladat! A diákok egyénileg vagy csoportban mémet készítenek a siklósi várhoz kapcsolódóan.

Előkészület: Nem szükséges, ezt a feladatot csak a helyszínen adjuk ki, ha van érdeklődés.

Segédanyag: feladatlap gondolatébresztőnek.

A helyszínen: Ezt a feladatot a körülményektől függően akár utólag, otthon is elvégezhetik a diákok.

Ellenőrzés: Az elkészült mémeket otthon, a következő tanórán mutatják be a diákok. A szóbeli értékelésnél az intelligenciát, a kreativitást és a humort vegyük figyelembe!

A kiosztandó feladatokat ld. a Mellékletben.

4. Tanórai utófeldolgozás

A tanórai utófeldolgozáshoz tartozó feladatokat ld. a Mellékletben.

Megoldások

1. feladat

- Szulejmán
- Lajos magyar király
- Dunántúl
- Nem, mert a török haderő egészen Budáig vonult, onnan fordult vissza.
- A csatában a király mellett az ország vezetőinek jó része életét vesztette, így az ország és az esetleges védelem újjászervezése szinte lehetetlenné vált.

2. feladat

a)

Meghatározás	Száma a képen	Megnevezése
Hosszú, hasított ujjú, nem testhez álló köpönyeg volt, bő, felálló vagy széles, a háton lógó sarkos gallérral. Oldalhasítékánál az övezett kard markolata bújt elő. Fokozatosan rövidült.	6	mente
Térdig vagy combközépig érő, testhezálló, felálló gallérú, férfi posztó felsőruha. Paszomány, zsinórozás, valamint fémgombolás díszíthette.	5	dolmány
Derékig testhezálló, lefelé bővülő, csaknem bokáig érő köntös, elől sűrű gombsorral.	2	kaftán
Többnyire nemezből készült, alakja visszahajtott szélű, lapos tetejű volt, elől gyakran tokba erősített kisebb-nagyobb tollal vagy hátrahajló tollbokkrétával díszítették.	4	süveg
Felső részét két darab bőrből szabták, a két részt, a mellsőt és a hátsót, a két oldalán végigvonuló varrás tartotta össze.	7, (3)	csizma
Nagysága régibb időben az illető személy rangjával és méltóságával állott arányban. Nagyurak még ékkövekkel és madártollakkal is szokták díszíteni. Úgy készült, hogy egy kis nemezből készült fejfedőt, úgynevezett „börköt” tettek a fejükre, s erre tekerték.	1	turbán

b) A fejedő: a törököknél a turbán, a magyaroknál a süveg.

3. feladat

- a) A jobbágykérdés (önkéntes örökváltság)
- b) A magyar nemesség egészét
- c) konzervatív
- d) liberális ellenzék
- e) népképviselést / választójogot

5. Forrásjegyzék

Képek forrása:

<https://www.hetedhetorszag.hu/parameters/hetedhetorszag/modules/Attractions/documents/attraction/32152/image/8723/large.jpg>
<https://kozelestavol.hu/igy-rappel-a-varkapitany-a-tenkes-aljan/>
<https://tti.abtk.hu/terkepek?start=20>
<http://tortenelemcikkek.hu/node/258>
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/80/Blason_Kanizsai_Dorottya.png
https://mohacs.blog.hu/2017/09/02/a_kanizsai_csalad_es_mohacs
https://mohacs.blog.hu/2017/09/02/a_kanizsai_csalad_es_mohacs
https://tortenelem-mindenkinek.blog.hu/2023/07/18/mi_tortent_hazankkal_buda_torok_kezre_kerulese_utan_szulejman_1543-mas_hadjarata?utm_medium=do-boz&utm_campaign=bloghu_cimlap&utm_source=kult
https://studhist.blog.hu/2019/12/20/siklos_varanak_tortenete_a_xviii_szazadig
https://studhist.blog.hu/2019/12/20/siklos_varanak_tortenete_a_xviii_szazadig
https://moly.hu/system/covers/big/covers_82018.jpg?1395369787
<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/MagyarTorteneletiEletrajzok-magyar-torteneleti-eletrajzok-BE5D/bezeredj-istvan-17961856-B018/i-kotet-B019/v-bezeredj-istvan-elso-hazassaga-B126/>
https://en.wikipedia.org/wiki/K%C3%A1zm%C3%A9r_Batthy%C3%A1ny
https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_6_nat2020/lecke_06_018
http://tinodi-eger.hu/public/uploads/tort-vetelkedo-170-eve-tortent-verseny-anyaga_5aa8f2296af1c.pdf
<https://mek.oszk.hu/01900/01903/html/index363.html>
https://mnl.gov.hu/mnl/ol/hirek/honvedegyenruhat_a_leveltarbol.html
<https://www.tortenelemutavallo.hu/az-1848-as-pecsi-esemenyek/>

Szövegforrások:

<https://mek.oszk.hu/05800/05872/html/gmbrodarics0002.html>
<https://mek.oszk.hu/09100/09175/html/47.html>
<http://szapolyai.hupont.hu/74/balla-timea-ami-apol-es-eltakar>
<https://szigethvar.hu/var/content/1453-turb%C3%A1nr%C3%B3l-egy-kicsit-t%C3%B6bbet>
Kölcsey Ferenc: *Az örökös megváltás tárgyában*. Kölcsey Ferenc válogatott művei. Szépirodalmi Kiadó, Budapest, 1975. 647-649.o.
<http://lexikon.katolikus.hu/S/sikl%C3%B3si%20liga.html>
<https://mek.oszk.hu/09400/09477/html/tartalomjegyzek.html>
Füzes Miklós: *Batthyány Kázmér - Magyar história*. Életrajzok. Budapest, 1990.
Baranyai okmánytár 1848-1849. 306-307. o.
http://konfliktuskutato.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=142:antisze-mita-atrocitasok-az-1848-1849-as-forradalom-es-szabadsagharc-idszakaban-&catid=15:tanulmányok
<https://mek.oszk.hu/05800/05872/html/>
Harmat Árpád Péter: *Zsigmond király 50 esztendeje a magyar trónon*

6. Melléklet

Helyszíni feladatok

Nyomkeresés

Fedezzétek fel a siklósi vár emlékeit a térkép és a leírások segítségével!

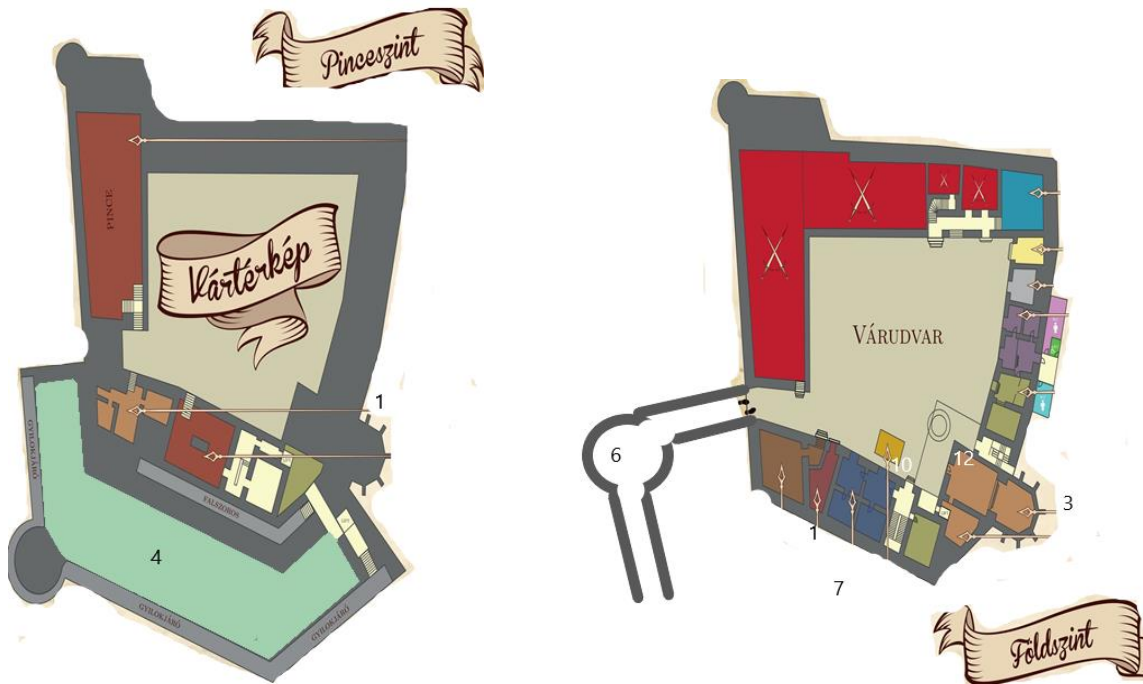
- Alkossatok öt csoportot az előzetesen megbeszéltek szerint! Minden csoport kap egy térképet és egy kitöltendő táblázatot.
- Induljatok el a csoportotokkal, és keressétek meg a térképen jelölt pontokat!
- Párosítsátok az egyes pontoknál talált emlékeket a táblázatban szereplő leírásokkal: írjátok be a táblázatba a nevüket és a helyük sorszámát!
- Jól figyeljétek meg, mert a későbbi feladatokban is lesz róluk szó!

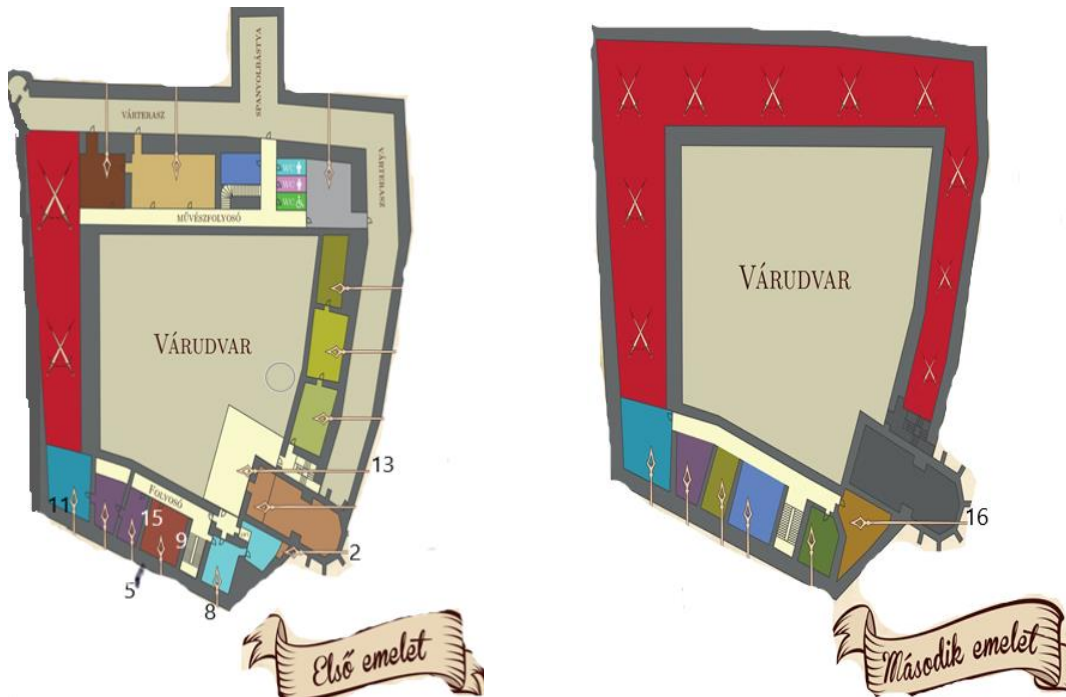
	Leírás	Megnevezés	Sorszám a térképen
1	1543-1565 között épült egy magas rangú török tisztviselő vezetésével, később lakóházként is szolgált. Ma részben kiállítótér, részben eredeti funkcióját szolgálja.		
2	Az 1543-as hódítást követően a vár 1686-ig volt a törökök kezén, közülük egy megörökítette a várat és saját magát is...		
3	A Szobrász az alkotásáról: <i>„Siklóshoz, noha többször jártam ott, különösebb szálak nem fűztek.-ról sem tudtam azelőtt semmit, bevallom. De amikor megismerkedtem életével, már nemcsak hiteles arcvonásait, hanem az ő típusát, a szép, finomjellemű, nemes, érző embert is ábrázolni akartam. Úgy érzem, megvalósítottam, amit szerettem volna. A történelmi téma úgy jött a segítségemre, hogy formai alapgondolattá lett: a gallér-motívum révén. Szólnom kell a szobor helyéről: ennél ideálisabbat elgondolni sem lehetne. Ha a szobor jól sikerült, akkor azt részben éppen kítűzött helye inspirálta.”</i>		
4	A belső vár kapuját védő, kör alakú építmény 8,2 méter átmérőjű, falának vastagsága 1,35 méter. A pártázatos, magas védőfallal takart védőfolyosóra vagy más néven gyilokjáróra a belső oldalán van feljáró. Külső falán a Batthyány-címer látható.		
5	<i>„A 15. század harmadik negyedében készítették délnémet tanultságú mesterek a nagyhatalmú Garai család egyik tagja számára.... a későgótika művészetének abban a korszakában született, amelyben a kőfaragómesterek a szerkesztés-tervezés igen összetett módjait alkalmazták, mintegy szakmai bravúrként.”</i> - Igazi szépsége kívülről, a várfal felől látható.		
6	A vár reformkori tulajdonosának végső sírja, aki száműzetésben halt meg 1854-ben, hamvait csak 1987-ben helyezték el itt.		
7	Egy 2 m ² -es kis (festett) helyiség, melyben a ház úrnője, Kanizsai Dorottya mondta el imádságait.		
8	<i>„Üríttem poharam magas vendégünkre, a vitéz ezredes úrra és kedves feleségére - szónokolta büszkén. ... - Hadd köszöntsem én is a főhadnagy urat, amiért elfogott! ... - Tegyenek egy teli kupát a „kapitány” elé! - intett az ezredes. A főhadnagy nyerítve felnevetett. Most értette meg parancsnoka tréfáját. Hiszen a kuruc hátrakötött kézzel nem emelheti meg a poharat! - A főhadnagy úr egészségére! - kacsinzott a báró. ... másodszor is fenéig ürítették az öblös poha-</i>		

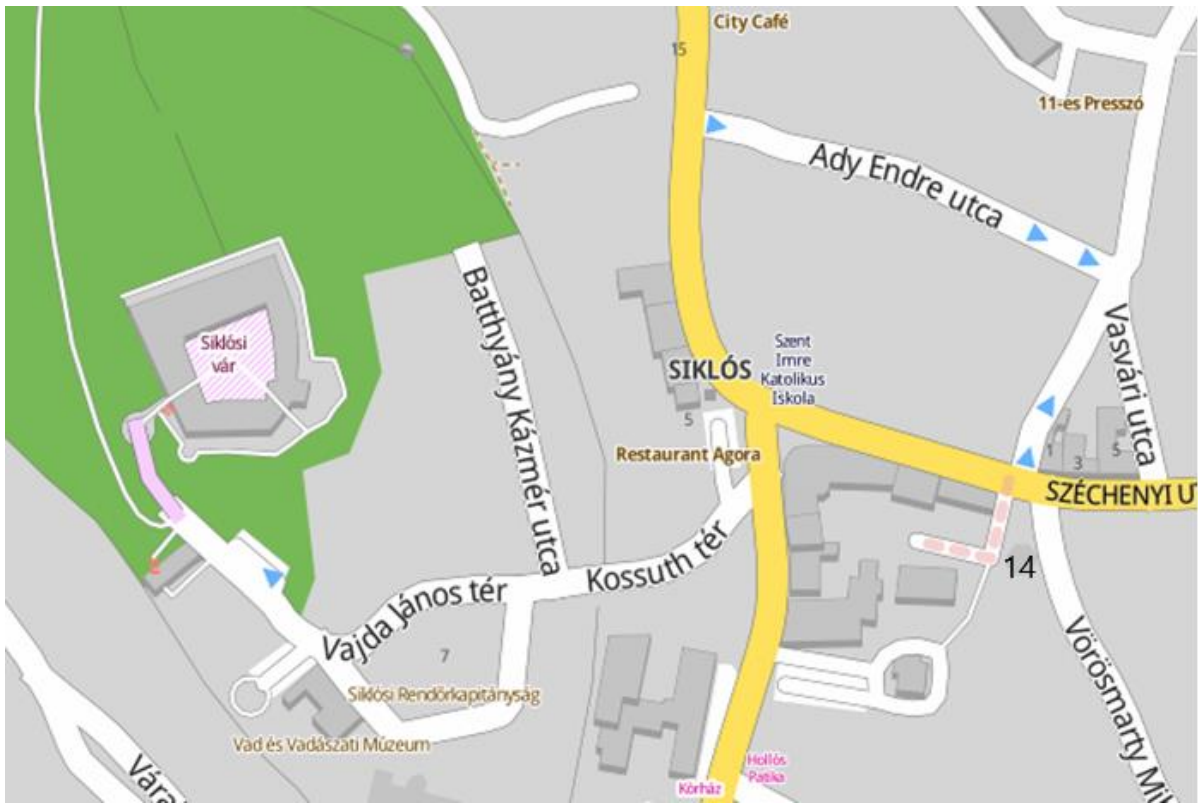

	Leírás	Megnevezés	Sorszám a térképen
	<i>rakat. De mielőtt ismét koppantak volna az asztalon, dermedten álltak meg a levegőben a poharak. A hatalmas tölgyfa szék megreccsent. A kapitány lassan felemelkedett, talpra állt. - Szentséges ég! Ez a szék megnyom egy mázsát! ... Csak a súlyos szék recsegése hallatszott a néma csendben, amikor Máté a csuklójára feszülő kötelékeknél fogva hátára emelte a mázsás alkotmányt. Az asztal fölé hajolt, fogai közé vette a borral teli kupa peremét, majd ismét felegyenesedve úgy itta ki, hogy egyetlen csöpp sem csurrant ki belőle. Ezután legényes mozdulattal fejével a sarokba vágta a csörömpölő poharat.” - a regénybeli helyszín rekonstrukciója</i>		
9	Valójában egy klasszikus orgona, melynek a különlegessége, hogy az egyik sípsor kisebb-nagyobb borospalackokból áll, így hangolták. Pánsíphangon szólal meg, ami egyedi hangzást ad a hangszernek.		
10	<i>„tiszta szándékunk és törekvésünk jeléül és jelméül, a körré görbült sárkány jelét vagyis képét, amint farkát nyaka köré tekeri és háta közepén hosszában feje és orra elejétől farka végéig fel van hasítva s a vére vesztése miatt fehér és vértelen hasíték belső szélé mentén hosszában elhelyezett vörös keresztet visel, hasonlót ahhoz, amilyen vörös keresztet fehér mezőben magának a dicső György vértanúnak zászlaja alatt vitézkedők szoktak viselni, hordani és használni, mi magunk is választjuk...” (részlet a rend alapító leveléből) - a rend hímzett jelképe</i>		
11	A faragott kőkeret egy nyitott kandallótér kerete, melyen látható a várat birtokló jelentős család címere (koronát tartó tollas saskarmok, köztük férfifej).		
12	A megye szerb ortodox népessége vallásosságának jelei, részei az ikonosztáznak		
13	A hétköznapi élet nélkülözhetetlen részeként azt kényelmesebbé tette. A várfalat áttörve, a külső falra kapott kivezetést vagy lefolyást... (ahova még a király is...)		
14	A hagyomány Kanizsai Dorottya nevével fűzi egybe, de a jelenlegi helyén akkoriban még bizonyosan nem lehetett. Ezt részben gyönyörködtetésre, részben gyógyításra használták.		
15	A Perényiek 16. századi építkezésének reneszánsz emléke, mely a belső, udvari homlokzatot díszítette, és egyben össze is kötötte az épület szárnyait és a kápolnát.		
16	Középkori kínzóeszköz: a megkínzandó személyt egy ék alakú emelvényre ültetik, lábára súlyokat kötve.		

A siklói vár alaprajzai

Siklós belváros térképe

Képes krónika

A) változat

Készítsetek kisfilmet a siklói vár legfőbb látványosságairól!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a bejelölt helyszíneket! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken ti és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róluk néhány fontos információt, vagy éppen meséljétek a bennetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött és a helyszínen szerzett ismereteket!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjatok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

A feldolgozandó látványosságok:

- Körbástya
- Várkáporna
- Várbörtön
- Rózsakert
- Gótikus zárterkély
- Lovagterem

B) változat

Készítsetek kisfilmet a siklói vár egyik fontos látványosságáról!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a csoportotok számára kijelölt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken ti és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róla néhány fontos információt, vagy éppen meséljétek a bennetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött és a helyszínen szerzett ismereteket!
- Figyeljétek arra, hogy a megadott szempontokat a videótokban dolgozzátok fel! Emellett dobjátok fel a videót érdekességekkel, humoros elemekkel is!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjátok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

A feldolgozandó látványosságok és feldolgozásuk szempontjai:

1. csoport: A körbástya (felvonóhíd)

- Milyen építészeti stílusban épült, és melyek a főbb elemei?
- Mutassátok be az épület szerkezetét!
- Hogyan kapcsolódik a vár történetéhez?
- Mi az épület funkciója? Mutassátok be röviden!

2. csoport: Várkapolna és reneszánsz loggia

- Milyen építészeti stílusban épültek, és melyek a főbb elemei?
- Melyek voltak az épület funkciói?
- Mutassátok be a kápolnában található freskókat, sírokat, különlegességeket!
- Keressétek és mutassátok be további reneszánsz elemeket a várban!
- Kikhez kötődik az építésük?
- Mutassátok be egy, az építetők egyikéhez köthető eseményt!

3. csoport: Várbörtön

- Milyen építészeti stílusban épült?
- Mutassátok be a kiállítás alapján, milyen büntetéseket ismertek a középkorban és a kora újkorban!
- Mennyiben befolyásolta a társadalmi hovatartozás a büntetés formáját?
- Véleményetek szerint mit viselhettek a rabok legnehezebben? Nektek mi lenne a legrosszabb?

4. csoport: Rózsakert / Rosarium

- A vár melyik részén található?
- Mi volt a legfőbb funkciója a kertnek a 16. században?
- Keressétek meg, milyen más magyarázata van a „Kanizsai Dorottya rózsakertje” kifejezésnek! (Mutassátok is be!)

- Mutassátok be Kanizsai Dorottya szerepét és ábrázolásait a várban!

5. csoport: Lovagterem

- Mutassátok be, mi lehetett egy lovagterem funkciója a 15-16. században!
- Mutassátok be egy, a vár birtokosainak egyikéhez - és akár ehhez a helyhez - köthető eseményt!
- Keressétek meg és mutassátok meg a jelentősebb birtokosok címereit!
- Mutassátok további helyeket, ahol megjelennek e címerek.

6. csoport: Gótikus zárterkély

- Mikor jelent meg a gótikus építészet a térségben?
- Milyen jellegzetes gótikus elemeket mutat a helyszín?
- Mi lehetett a hely funkciója? Képzeljétek el ide egy jelenetet az ott álló Kanizsai Dorotttyával!
- A várfal síkjából kiálló elhelyezésre keressetek egy további példát is a várban! Indokoljátok meg, miért így alakították ki!

C) változat

Készítsetek a siklói vár legfőbb látványosságait bemutató prospektust!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a bejelölt helyszíneket! Készítsetek a telefonotokkal fotókat, amelyeken ti és az adott látványosság is látszik!
- Otthon rendezzétek a fotókat két A4-es lapra, és írjatok közéjük ismeretterjesztő, ajánló, kedvcsináló rövid szövegeket! Legyen a végeredmény egy szép, nyomtatható kiadvány, amit ti is szívesen kézbe vennétek!
- A szövegek írásához használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket! Az információk mellett írjatok a személyes élményeitekről, benyomásaitokról is!

A feldolgozandó látványosságok:

- Körbástya, felvonóhíd
- Várkáporna, loggia
- Várbörtön
- Lovagterem és várterasz
- Rózsakert
- Gótikus zárterkély

D) változat

Készítsetek kisfilmet a siklósi vár egyik fontos látványosságáról!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy leírást a teendőkről. A drámajátékban kapott feladatot kössétek a kapott helyszínhez, és ott játsszátok el! Ezt vegyétek föl a telefonotokkal!
- A helyszín is legyen látható a felvételeken!
- Sok esetben van lehetőség jelmezt is felvenni, éljetez ezzel!
- Lehetőség szerint röviden mutassátok be a helyszínt, adjátok meg az évet és a szituációt! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött és a helyszínen szerzett ismereteket!
- Figyeljetez arra, hogy a megadott szempontokat a videótokban dolgozzátok fel! Emellett dobjátok fel a videót érdekességekkel, humoros elemekkel is!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjátok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

1. csoport:

Helyszín: Várkáporna

Szituáció: 1401. Luxemburgi Zsigmond megérkezik Garai Miklóshoz a várba.

2. csoport:

Helyszín: Rózsakert

Szituáció: 1519. Kanizsai Dorottya, a reneszánsz főúri feleség és udvara.

3. csoport:

Helyszín: Gótikus zárterkély

Szituáció: 1526. Kanizsai Dorottya a mohácsi csatátérre indul jobbágyaival

4. csoport:

Helyszín: Várbörtön / Pince

Szituáció: 1543. A siklósi várat támadja a szultáni sereg

5. csoport:

Helyszín: Körbástya

Szituáció: 1847. Batthyány Kázmér az első között köt örökváltság-szerződést siklósi jobbágyaival

6. csoport:

Helyszín: Lovagterem / Várterasz

Szituáció: 1848. október: Batthyány Kázmér Baranya megye főispánjaként szervezi a Nemzetőrséget

Helyszíni kvíz / Tudáspróba

Most kiderül, mire emlékeztek a bevezető órán tanultakból és a várban látottakból!
Válasszátok ki a helyes megoldást!

1. Melyik római katolikus búcsújáróhely kegytemploma látható a várteraszról?

A) Máriaradna	B) Máriagyűd	C) Andocs	D) Máriapócs
---------------	--------------	-----------	--------------

2. Melyik birtokos család idején történtek a legnagyobb építkezések a siklói várban?

A) Garai	B) Batthyány	C) Perényi	D) Kanizsai
----------	--------------	------------	-------------

3. Mely siklói birtokos családok tagjai adtak nádort az országnak?

A) Garai és Cillei	B) Perényi és Esterházy	C) Garai és Batthyány	D) Garai és Perényi
--------------------	-------------------------	-----------------------	---------------------

4. A várbörtönben a nemesi foglyok melyik plusz kényelmi ellátást kapták?

A) fűtés	B) ágynemű	C) kilátás	D) saját szolga
----------	------------	------------	-----------------

5. Mikor szüntették be Magyarországon a minősített kivégzési módokat?

A) 1790. április 8.	B) 1848. április 11.	C) 1814. május 15.	D) 1867. május 29.
---------------------	----------------------	--------------------	--------------------

6. Kinek volt a felesége Kanizsai Dorottya?

A) Perényi Imre	B) Geréb Péter, Perényi Imre	C) Geréb Péter, Perényi Péter	D) Geréb Imre, Batthyány Kázmér
-----------------	------------------------------	-------------------------------	---------------------------------

7. Kinek a kardja található a kiállításon?

A) Zrínyi Miklós	B) Garai Miklós	C) Luxemburgi Zsigmond	D) Batthyány Kázmér
------------------	-----------------	------------------------	---------------------

8. Milyen anyagból készült id. Garai Miklós sírköve?

A) ismeretlen eredetű	B) hazai vörösmárvány	C) dalmát vörösmárvány	D) itáliai márvány
-----------------------	-----------------------	------------------------	--------------------

9. Melyik évben, milyen módon halt meg id. Garai Miklós?

A) 1387. megbokrosodott lováról leesett	B) 1386. köszvényben	C) 1386. Mária királynő védelmezése közben lefejezték	D) 1396. elesett a Nikápolyi csatában
---	----------------------	---	---------------------------------------

10. Mikor és ki alapította a Sárkányrendet?

A) 1408. Luxemburgi Zsigmond	B) 1401. Luxemburgi Zsigmond	C) 1326. Károly Róbert	D) 1429. Jó Fülöp
------------------------------	------------------------------	------------------------	-------------------

11. Kinek a síremléke található a várkápolna szentélyének falában?

A) Benyovszky Móric	B) Garai Miklós	C) Kanizsai Dorottya	D) Batthyány Kázmér
---------------------	-----------------	----------------------	---------------------

12. Melyik gótikus építészeti elem nem található meg a várkápolnán?

A) támív	B) támpillér	C) csúcsíves ablak	D) keresztboltozat
----------	--------------	--------------------	--------------------

13. Mi volt Batthyány Kázmér legmagasabb politikai tisztsége?

A) Baranya főispánja	B) a felsőház tagja	C) a Védegylet elnöke	D) a Szemere-kormány külügyminisztere
----------------------	---------------------	-----------------------	---------------------------------------

14. Hol temették el halálát követően először Batthyány Kázmért?

A) Törökország, Kütahya	B) Franciaország, Párizs	C) Itália, Turin	D) Magyarország, Pest
-------------------------	--------------------------	------------------	-----------------------

15. A 18. századtól sok nemzetiség települt le Siklós környékén. Mely nemzetiségeknek van kiállítása a várban?

A) horvát és szerb	B) horvát és bosnyák	C) szerb és bosnyák	D) sokácok és bunyevácok
--------------------	----------------------	---------------------	--------------------------

16. Melyik - a térségben a 18. század óta nagy számban élő - nemzetiség hiányzik?

A) rác	B) cigány	C) német	D) zsidó
--------	-----------	----------	----------

17. Mi a felirata a rekonstruált kézi malomnak?

A) Ora et labora	B) A víz szalad, a malom marad	C) Szárazmalom	D) Tolle lege
------------------	--------------------------------	----------------	---------------

18. Mit viseltek a katonák a páncél alatt?

A) posztóinget	B) bélelt kabátot	C) vászoninget	D) nemezinget
----------------	-------------------	----------------	---------------

19. A kápolnához egy erkély csatlakozik. Melyik építészeti stílusban épült?

A) román	B) gótikus	C) reneszánsz	D) barokk
----------	------------	---------------	-----------

20. Mire nem használták a reneszánsz kori bútor ládákat?

A) ülőalkalmatosság	B) tárolás, menyasztónyi kelengye gyűjtése	C) utazás	D) tálalás
---------------------	--	-----------	------------

21. Melyik bástyatípus hatékonyabb a tűzfegyverekkel szemben?

A) négyszögletes bástya	B) körbástya	C) barbakán	D) olaszbástya
-------------------------	--------------	-------------	----------------

22. Milyen más jelentése van a rózsakertet jelölő „ROSARIUM” kifejezésnek?

A) rózsavíz	B) rózsablak	C) rózsafüzér	D) rózsalugas
-------------	--------------	---------------	---------------

23. Hány szobor állít emléket Kanizsai Dorottyának?

A) 2	B) 1	C) 3	D) 0
------	------	------	------

24. Milyen célt szolgáltak azok a nagy öblös fémedények, amelyek az ágyúgolyók és ágyúk mellett vannak kiállítva?

A) ágyúgolyókat tárolták bennük	B) összekeverték bennük a lőport	C) a lőporkészítés részeként rézt főztek bennük	D) a lőporkészítés részeként salétromot főztek bennük
---------------------------------	----------------------------------	---	---

25. Miben tér el a felújítást követően a Malkocs bejdzsámi az oszmán korszak szokásos dzsámi építészetétől, az eredetitől?

A) Nem tér el, az eredeti formájában állították helyre.	B) A két minaret helyett csak az egyiket jelölték a nyolcszögletű alappal.	C) Nem építették vissza a kupolát.	D) Nem az eredeti bejáraton át lehet ma bejutni.
---	--	------------------------------------	--

Drámapedagógia

1. csoport: Luxemburgi Zsigmond fogságba esik

Ebben a feladatban egy, a siklósi várban történt fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepeket.
- Osszátok ki a szerepeket! Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljuttassátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítenek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljétek fel az előadásra! Beszéljétek meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat!
- Beszéljétek meg, mennyire sikerült a kapott helyzetet megjeleníteni!

Luxemburgi Zsigmond elfogása

1401. Luxemburgi Zsigmond megérkezik Garai Miklóshoz a várba.

Luxemburgi Zsigmond király ellen fordulnak a bárói liga tagjai, így Zsigmondnak menekülnie kell. Az uralkodót hűséges híve, Garai Miklós kiszabadítja és befogadja Siklós várába, ahol a király híveivel szabadon érintkezhetett. Az itt töltött 5 hónap alatt megszületik a meg egyezés...

Mutassatok egy jelenetet, amiben a megállapodás létrejön!

„A temesvári gyűlés utáni években lázadások törtek ki Zsigmond ellen, melyekben 1401-től Kanizsai János (1350-1418) érsek és Bebek Detre (1351-1405) nádor játszották a főszerepet. A Csehországból hazatérő Zsigmondot 1401 április 28-án váratlanul letartóztatták és Visegrád várába zárták. A hatalmat a Szent Korona nevében a bárók tanácsa vette át.

Közben Garai Miklós – az 1386-ban elhunyt Garai Miklós elsőszülött fia – kiszabadította Zsigmondot, és öt hónapra saját – siklósi – várába záratta. A királyi tanács alkuba bocsátkozott Garaival. 1401 októberében létrejött az egyezés a két oldal között: Zsigmond visszakapta trónját, megígérve, hogy büntetlenséget biztosít a lázadóknak, és idegen híveit Stiborici Stibor kivételével elbocsátja. Az alkunak része volt az is, hogy Zsigmond rokoni kapcsolatokat épít ki a Garai-Cillei ligával, vagyis Cillei Herman egyik lányát Zsigmond veszi majd el, másik lányát pedig Garai. Emellett Garaiból nádor, Cilleiből pedig horvát bán lehet. Az alkuk megpecsételéseként hozták létre a Sárkányos Lovagrendet, mely az uralkodó bárói liga híveit egyesítette.” (Harmat Árpád Péter: *Zsigmond király 50 esztendeje a magyar trónon.*)

„siklósi liga, 1401 nyara: főúri érdekszövetség Luxemburgi Zsigmond (uralkodott: 1387–1437) királyságának megtartására. – Amikor Garai Miklósnak, fiát és testvérét túszul adva, sikerült visegrádi fogságából saját őrizetébe vennie Zsigmond királyt, siklósi várába szállította. Itt kötötték meg a délvidéki urak Zsigmonddal a siklósi ligát, mely rokoni és politikai kapcsolatot létesített a király és az egyik bárói csoport között.” (<http://lexikon.katolikus.hu/S/sikl%C3%B3si%20liga.html>)

Szerepek:

- Luxemburgi Zsigmond
- Garai Miklós
- Cillei Hermann
- Cillei Borbála
- Cillei Anna
- Délvidéki főurak

2. csoport: Kanizsai Dorottya hétköznapijai

Ebben a feladatban egy, a siklósi várban történt fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepeket.
- Osszátok ki a szerepeket! Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítetek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Beszéljétek meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat!
- Beszéljétek meg, mennyire sikerült a kapott helyzetet megjeleníteni!

Kanizsai Dorottya hétköznapijai

1519. Kanizsai Dorottya, a reneszánsz főúri feleség és udvara. A nagyszony saját címert kap II. Lajos királytól. Éppen megérkezik a címer a nagyszonyhoz.

Készítsetek 5 állóképből „fotóalbumot” a korabeli nemes asszonyok és lányok várbeli életéről! (Éljetek a várban a korabeli ruhák felpróbálásának lehetőségével!)

Szerepek:

- Kanizsai Dorottya
- Kanizsai Orsika
- Nemes kisasszonyok
- A vár káplánja
- A vár íródeákja

3. csoport: Kanizsai Dorottya a mohácsi csatátérre indul jobbágyaival

Ebben a feladatban egy, a siklói várban történt fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepeket.
- Osszátok ki a szerepeket! Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljuttassátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítetek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljétek fel az előadásra! Beszéljétek meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat!
- Beszéljétek meg, mennyire sikerült a kapott helyzetet megjeleníteni!

Kanizsai Dorottya a mohácsi csatátérre indul jobbágyaival

1526. augusztus 29-én a mohácsi csatátéren súlyos veszteséggel szenvedett vereséget II. Lajos király serege. A csatátérről nem tért haza a várúrnő férjének fia, Perényi Ferenc váradi püspök sem. Az özvegy tanácskozássra hívja a környék papjait és jobbágyait... „A halottakat el kell temetni.” Kinek? Hogyan? Mit kockáztatnak? Milyen áron?

Játsszátok el a gyűlést, ahol az özvegy várúrnő meg akarja győzni a jelenlévőket!

„...Kanizsai Dóra, Perényi Imre nádor özvegye, az a nagy jámborságú asszony, megszána a keresztényeket, akik a haza védelmében vitézül estek el, négyszáz embert saját költségén felfogadott, hogy a szanaszét fekvő és heverő holttesteket, hogy a vadállatok, madarak és kutyák szét ne szaggassák és fel ne falják, hatalmas gödröket ásva eltemessék [...] Minthogy azonban az elesetteknek oly nagy volt a száma, hogy a holttestek szagától nemcsak a mező, de a levegő is megromlani és megfertőződni látszott [...] kutyák oly nagy tömege özönlött oda felfalásukra, hogy azt mondják az utasok [...] csak életveszedelemmel mehettek arra ...”
(Istvánffy Miklós krónikája)

Szerepek:

- Kanizsai Dorottya
- A várkápolna gyóntató papja
- A siklói pap
- A váruradalom intézője
- Udvarhölgyek
- Egy menekülő túlélő az ütközetből

4. csoport: *Siklós ostroma*

Ebben a feladatban egy, a siklói várban történt fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepeket.
- Osszátok ki a szerepeket! Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljuttassátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítenek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljétek fel az előadásra! Beszéljétek meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat!
- Beszéljétek meg, mennyire sikerült a kapott helyzetet megjeleníteni!

Siklós ostroma

1543. A siklói várat támadta a szultáni sereg. Valpó várának elestét és Pécs várának gyors feladását követően már második hete ostromolták a szultán seregei a siklói várat. Jelentős túlerő, hatalmas tűzerő az oszmán seregnél.

A várvédők tanácskozása a török ostromról: Mi legyen? Meddig tudnak kitartani? Számíthatnak-e segítségre? Feladják-e a várat? Mire számíthatnak a töröktől?

Szulejmán hatodik hadjárata Magyarország ellen 1543-ban

Május elején Murad pozsegai szandzsákbég a szultán parancsára Perényi Péternek Árky Mihály által védett várát, Valpót szólította fel önkéntes megadásra, ami megtagadtatván, Murad még más három bég társaságában hozzáfogott a vár ostromához.

Közben április 23-án maga a szultán is elindult a fősereggel Drinápolyból, ahonnan Achmed pasa ruméliai béglerbéget, akit közben visszarendelt Belgrádból, már március 28-án elindította, hogy előretolt viszonyban igyekezzék mielőbb a Dráva vonalát elérni.

Valpó alól a török sereg Siklós alá szállott, mely szintén Perényi vára volt s amelyet Vas Mihály és Heniczy Bernát védelmeszt mintegy 200 főnyi őrséggel. Ezzel szemben Szulejmán hadereje ép most tetemesen megnövekedett, mert itt csatlakozott hozzá a tatár khán Emin nevű fia is állítólag 80.000 tatárral, s ide vonult be ugyanannyi akindzsi, mi alatt tudvalevőleg irreguláris, dúló, portyázó lovasságot kell értenünk. Elsőnek Achmed pasa érkezett a vár alá, és nyomban megadásra szólította fel a vár őrségét, de az elutasító választ adott, és a külvárosok felgyújtása után magába a várba húzódott vissza. Erre a hadsereg többi részével is a vár alá érkezett Szulejmán annak rendszeres ostromát rendelte el.

Még mielőtt ez kezdetét vette volna, egy kiválóan kedvező hír érkezett a szultán táborába. Kászim mohácsi szandzsákbég ugyanis azt jelentette, hogy Pécsset kardcsapás nélkül elfoglalta, és annak parancsnokául Báli vojvodát jelölte ki. A dolog úgy történt, hogy Pécs pa-

rancsnoka a városból távol lévén, alparancsnokai: Magyar Bálint, Bánffy István és Alia Mátyás, megijedve az óriási török haderő közeledésétől, Szaniszló pécsi püspökkel és káptalanával együtt a városból megfutottak, és azt védtelenül hagyták. Így aztán Kászim bégnek nagyon egyszerű és könnyű lett a dolga.

Siklós ostromához Szulejmán Mohammed pasát 6 nehéz ágyúval és 15 zarbuzánnal (könnyebb fajta ágyúval) a vár déli oldalára, Khoszrev pasát pedig 7 nehéz ágyúval és 15 zarbuzánnal a vár nyugati oldalára rendelte, és egyúttal Oszmán Sah béget, Mohammed Khán mórái béget és Turkhál béget az előőrsök kiállítására utasította. Miután a törökök a nehéz ágyúkból mintegy 100, a zarbuzánokból pedig körülbelül kétszerannyi lövést leadtak, a vár őrsége a tulajdonképpeni külső várba vonult vissza. Erre a törökök ez ellen összpontosították ágyútüzüket, majd az összes hadosztályok rohamra indultak, mire július 4-én délelőtt a külső vár is az ellenség kezébe került. Erre a vár őrségének legnagyobb része a belső várba vonult vissza, annak kapuját eltorlaszolta, és abban kezdett szívós ellenállást kifejteni. Mindazonáltal még a külső várban is egészen estig tartott a harc és öldöklés, miközben a török ágyúk 3000-nél több lövést adtak le, és a belső vár kapuját is lerombolták, de mivel a kövek leomlása miatt a támadt résen nem lehetett áthatolni, a török basák a roham végrehajtását későbbre halasztották. Sőt július 5-én és 6-án tovább folyt az ágyúzás, s azonkívül a törökök aknák ásásához is fogtak. Ekkor a várőrség két embere Vas Mihály parancsából leereszkedett kötélén a falról, és szabad elvonulás feltétele mellett felajánlotta a vár feladását, mely feltételt Szulejmán július 7-én el is fogadta. Szinán csaus szerint a Siklósban volt magyarok a padisahtól valamennyien kegyelmet nyertek, személyüket senki sem bántotta, még szóval sem. (<https://mek.oszk.hu/09400/09477/html/tartalomjegyzek.html>)

Szerepek:

- Vas Mihály, a várvédelem vezetője
- Heniczy/Henyei Bernát, a várvédelem vezetője
- Menekülő pécsi vitéz
- Perényi Péter, a vár tulajdonosának követe
- Valpói várból érkezett katonák
- Szerzetesek
- A várba menekült jobbágyok

5. csoport: *Batthyány Kázmér örökváltsági szerződést köt siklói jobbágyaival*

Ebben a feladatban egy, a siklói várban történt fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepeket.
- Osszátok ki a szerepeket! Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítetek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Beszéljétek meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat!
- Beszéljétek meg, mennyire sikerült a kapott helyzetet megjeleníteni!

1847. Batthyány Kázmér örökváltsági szerződést köt siklói jobbágyaival

Bár már az 1839-40-es országgyűlésen elfogadták az önkéntes örökváltság lehetőségét, a gyakorlatban nem sikerült előre lépni. De a reformpárti főúr önként kezdeményezi azt. Ismerteti az elfogadott törvényt, ezután a résztvevők érvei és kétségei fogalmazódnak meg.

„9. § Az 1836-dik évi VIII-dik törvénycikkely ekképp bővítettik:

Megengedtetik: hogy a földesúr és jobbágy közti szabad egyezség által meghatározandó bizonyos általános somma fizetésével akár egyes jobbágyok, akár egész községek földesúri tartozásait, szolgálataikat és adózásait (az úri hatóság azonban sértetlen hagyatván) tökéletesen és örök időkre úgy megválthatják, hogy az oly szabad egyezkedésekből készült szerződések, mint úrbéri örökös kötések, az 1836-dik évi VIII-ik t. czik. 3-ik § ban elszámált eseteken kívül, bármely tekintetből felbontásoknak többé helye nem lészen” (1840. törvény az örökváltságról, részlet)

„Batthyány példáját nagyon kevesen követték. Az országban megkötött szerződéseknek mintegy fele az ő nevéhez fűződik. Ha Bezerédjt úttörőnek tekintjük is a jobbágyfelszabadítók sorában, Batthyány Kázmér az, aki a legtöbb faluval megállapodásra jutott.

A megvalósítani kívánt célt a legvilágosabban Siklós mezőváros »örök határ egyezsége« (a legelő és erdő elkülönözési megállapodása) bevezető része tartalmazza. » ...Siklós Mező Város határa, földjei, rétjei, és közös legeltetési joga oly zavarban és bizonytalanságban voltak e mai alól írta napig [1847. január 1.], hogy e végett folytonos panaszok, perek és patvaroskodások voltak az említett Város, földes Uraság, sőt még a szomszéd helység lakosaival is. - Hogy mind ezen panaszok megszűnjenek, a birtok tulajdon tisztába jöjjön és ezek alapján a józan gazdálkodás minden oldalról előmozdíthasson, de végre, hogy a szorgalom és ipar serkentésére az örök váltság és a fenn említett Siklós Mező Város közönsége és német újvári Gróf Batthyány Kázmér mint örökös földes úr között megtörténhessen... érett megfontolás után örökre és megmásíthatatlanul egyeztünk meg.«”

(Füzes Miklós: *Batthyány Kázmér – Magyar história. Életrajzok.* Budapest, 1990)

Szerepek:

- Batthyány Kázmér
- Siklós elöljárói
- A siklói uradalom intézője
- Nagy Károly, gazdasági ügyeinek intézője
- Táncsics Mihály

6. csoport: Batthyány Kázmér Baranya megye főispánjaként szervezi az ország déli védelmét

Ebben a feladatban egy, a siklói várban történt fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepeket.
- Osszátok ki a szerepeket! Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítetek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Beszéljétek meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat!
- Beszéljétek meg, mennyire sikerült a kapott helyzetet megjeleníteni!

Batthyány Kázmér Baranya megye főispánjaként szervezi a Nemzetőrséget és a honvédszázaljakat és az ország déli védelmét (Dráva-vonal) (1848. október)

A várban tartott gyűlésen zajló tanácskozásban érvek és ellenérvek váltják egymást...

„A Dráva mentén fokozódó veszély a kormány figyelmét is egyre inkább magára vonta, ezért megyei kormánybiztosokat nevezett ki a népfelkelés rendezésére, a honvédek toborzására és az ellenség visszaverésére. Batthyányt a miniszterelnök e feladatok ellátásával szeptember 17-én bízta meg. A feladatot 20-án kelt levelében vállalta: »...a becses megbízatást nem csak elfogadom, hanem megnyugtató érzéssel egyszersmind azt is szerencséltetem jelenteni, miszerint egyedül főispáni hatalmamnál fogva is, e rendeletet megelőzőleg a nép felkelés rendezése s toborzás megindítása iránt intézkedtem.«

Súlyos körülmények között kellett munkáját elvégeznie. Jelacic proklamációit terjesztették a megye területén. Ezekben a horvát bán földosztást, kedvezményeket ígért a hozzá csatlakozóknak. Batthyány igyekezett elfogni a felhívás terjesztőit, de kevés sikerrel. A Dráva-vonal védelme is csaknem lehetetlen volt, mivel a korábban visszakért zászlóaljok még nem érkeztek meg, s kérését a hadügyminiszter válasz nélkül hagyta. A lakosság elégedetlenkedett, mert a nemzetőrök szolgálati ideje lejárt. Súlyos volt a hiány katonai felszerelésekben, mivel a Bácskába vezényelt egységek elvitték a fegyvereket.

A Roth és Filipovic tábornokok vezette horvát dandár szeptember 20-án Somogy megyében több helyen átkelt a Dráván, és Baranyához közeledett.

... A somogyi Dráva-vidéken, Bolhónál a horvátok elsáncolták magukat.

A Perczel Mór és Görgey Artúr vezette seregek által elfogott horvát dandár katonáinak sorsa Batthyány kezébe került. A teljesen kimerült csapatot október 11-re várta Pécsre. Tartott hazabocsátásuktól, újabb fegyverfogásra kényszerítésüktől. Őket - »Polgártársainkat« - az alkotmányra elbocsátásuk előtt megesketik. »Azt hisszük, hogy e szellemi kapocs megkötése

nélkül ne menjenek haza, ha mint rabok kinszerítve jöttek ide, mint alkotmányos, szabad polgárok, újjászülvén térjenek vissza övéikhez.« Az eskü szövegét az OHB fogalmazta meg: »Én, N. N. esküszök a királynak hűséget, a törvénynek és az alkotmánynak engedelmisséget, kijelentvén és fogadván, hogy a magyarok és horvátok közti testvéri és közös szabadságon és a nemzetiségek egységében tartásán alapuló szövetséget minden erőmből fenntartani szívesen és teljes erőmből igyekezem.« Az eskütétel után a foglyokat hazaengedték. Batthyány Kázmér tájékoztatta Kossuthot a Baranyára kivetett és ott kiállított újoncok számáról. E szerint Baranyában kiállítva 3659 fő, Pécs városában 238 fő, összesen: 3897 fő. Ebből állították fel a 36. honvédszázalajat 1308 főt, az 52. Ferenc Károly serezedre kapott 400 főt, maradt: 2189 fő.

Eszék ostroma (Császári)1849. január: A lakosság az ellenséget támogatja. A Délvidék védelmét a kormányzat elsősorban a helyi lakosságtól várta.” (Füzes Miklós: *Batthyány Kázmér. Magyar história. Életrajzok*, Budapest, 1990)

„A lakosság nyomására a városi hatóságok kiűzik a zsidókat, akik a kormány közbelépésére végül visszatérhetnek Pécsre. Március 26-án Pintér Mihály városi főbíró arról értesült, hogy többen a zsidók kiűzésére készülnek, ezért rábeszélte a zsidó kereskedőket, hogy másnap ne nyissanak ki. Március 27-én a városi tanács ülésén »számos lakos« (a Pesther Zeitung szerint 2000 fő) azt követelte, hogy a zsidóság »háromszor 24 óra alatt e városbéli kiköltözésre szoríttassék.« A tanács tagjai sikertelenül próbálták elmagyarázni nekik, hogy a lakhatási engedéllyel rendelkező zsidókat nem tilthatják ki. Így »minden felszólítás, csillapítás hasztalan lévén, s ellenállásra erő nem lévén, nehogy a közrend megzavartassék«, a gyűlés kimondta, hogy a zsidóknak költözniük kell. A tanács délután 4 órakor újabb gyűlést tartott, és elrendelte, hogy »a zsidók akármi bántalmakkal ne illettessenek, vagyonok és személyek bátorsága megőriztessék.« Az ülésen ismertették a zsidók kérelmét, amelyben arra kérték a hatóságokat, hogy a városban maradhassanak. Ugyanezen a napon Perczel Imre, Baranya megye másodalispánja tiltakozott a városi tanácsnál a kitiltó határozat ellen, és egyben jelentette az ügyet Batthyány Lajos miniszterelnöknek. Március 28. és 30. között 40 zsidó család elköltözött a városból. Atrocitásokra nem került sor.” (*Baranyai okmánytár 1848-1849*. 306-307. o.)

„A szakirodalom egyértelműen az antiszemita mozgalmak következményének tekinti azt, hogy 1848-ban elmaradt a zsidók vallási és polgári emancipációja. Az 1848:5. és 23. törvénycikk csak a bevett vallások gyakorlóinak számára tette lehetővé a választójog gyakorlását országos és városi szinten, a 20. törvénycikk pedig az addigiakon kívül csak az unitárius vallást nyilvánította bevett vallásnak, az izraelita felekezetet nem. Ugyanakkor a 22. törvénycikk valláskülönbség nélkül nemzetőri szolgálatra kötelezte a férfilakosság jelentős részét, köztük a zsidókat is. Mint láttuk, a zsidó részvétel a nemzetőrségben több helyen vezetett antiszemita megmozdulásokhoz. [...] Nyilván emiatt is döntött úgy Batthyány miniszterelnök, hogy a pesti nemzetőrség zsidó tagjait lefegyverzi. A kérdés országos szintű rendezésére nem került sor, de ott, ahol hasonló feszültségek mutatkoztak, gyakorlatilag ugyanez történt. Így Pápán lefegyverezték a zsidó nemzetőröket, Székesfehérvárott és Pécsen pedig megszavaztatták a városi nemzetőrséget, hogy akar-e együtt szolgálni a zsidókkal vagy sem. A többség nemmel válaszolt. A zsidók nemzetőri szolgálatának elutasítása összefüggésben

volt azzal az aggodalommal, hogy ennek révén előbb-utóbb igényt tarthatnak a választójogra.

A nemzetőrség nem katonaság volt, hanem belső rendfenntartó szervezet. A nemzetőrség katonai célú mozgósítására 1848 júniusában került sor, amikor a szerb lázadás és a horvát fenyegetés miatt a kormány elhatározta a Bács megyei és a drávai védővonal létrehozását, és sorkatonaság híján a nemzetőrséget mozgósította. Ekkor aztán ugyanazok, akik korábban a zsidóság lefegyverzését követelték, most a zsidók táborigazgatása mellett érveltek, mondván, hogy az 1848. áprilisi törvények jótéteményeiből azok ugyanúgy részesültek, mint keresztény honfitársaik. Így például a Dráva-partra lemasírozó pápai nemzetőrök között most már a zsidókat is ott találhatjuk. Az egyre terhesebb nemzetőrségi szolgálat egy idő után a legszigorúbb városi hatóságokat is a zsidók felvételére kényszerítette.”

(http://konfliktuskutato.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=142:antisemitizmus-atrocitasok-az-1848-1849-as-forradalom-es-szabadsagharc-idszakaban-&catid=15:tanulmanyok)

Szerepek:

- Batthyány Kázmér
- Siklós és környéke magyarajkú lakóinak képviselői
- Siklós és környéke horvát lakóinak képviselői
- Siklós és környéke szerb lakóinak képviselői
- Siklós és környéke izraelita képviselői
- Pécs város követei
- Kossuth Lajos és az OHB követe

Pluszfeladat: Mémkészítés

A dramatikus előadások kiegészítéseként ajánljuk ezt a feladatot. Itt végre teljesen szabadon ereszthetitek a fantáziátokat!

- Dolgozhattok a már kialakult csoportokban, de bármilyen új felállásban is! Gondolatindítónak megkapjátok az öt történelmi esemény leírását.
- Készítsetek mémet bármilyen képanyag felhasználásával, amely valamelyik bemutatott történelmi eseményhez, vagy bármilyen más, a siklósi várhoz kapcsolódó eseményhez, épülethez, jelenséghez, fogalomhoz köthető!

Tanórai utófeldolgozás

1. feladat

A feladat az 1526-os mohácsi csatához kapcsolódik.

Oldd meg a feladatot a forrás, a történelmi atlasz és ismereteid segítségével!

„Azon a napon, mely a csatát követte, a foglyok közül ezeröttszázat, nagyrészt főnemeseket, körbeállítottak és lefejeztek a győzelmes sereg szeme láttára: így áldozott a **török császár** az ő vérükkel isteneinek. Keveset hagytak meg a foglyok közül: éppen csak hogy legyen, akiktől a császár és Ibrahim basa kitudhassa, amire szükségük volt. [...] A csatában és menekülés közben a **királyon** kívül a püspökök közül elpusztult: Szalkai László esztergomi érsek, Tomori Pál kalocsai érsek, a had fővezére, Perényi Ferenc váradi püspök, Móré Fülöp pécsi püspök, Paksi Balázs győri püspök, Csáholi Ferenc csanádi püspök, Palinay György boszniai püspök. A bárók közül: Zápolya György szepesi gróf, a had második vezére, Drágffi János országbíró, Országgh Ferenc főkamrás, Korlátkői Péter és Trepka András főajtónállók, Horváth Simon királyi főpincemester, Szécsi Tamás, Perényi Gábor, Sárkány Ambrus, Pálóczi Antal, Czetrini Mátyás, Frangepán gróf, Bánffi Zsigmond, Hampo Ferenc, Batthyányi János, a cseh Schlick István és még sokan mások, csehek és morvák. Az ország előkelőbb és hatalmasabb emberei közül [sokan]. Ezen kívül még mintegy ötszáz előkelőbb nemes. Ötödször: három- vagy négyezer gyalogoson kívül csak igen kevesen menekültek meg, mert körülbelül tizenkét- vagy tizenháromezren voltak. [...] Éjjel és a csatát követő napon az ellenség a környező vidéken gyorsan szerteözönlött, s amit előlálaltak, azt elpusztították, fölperzselték, halandó embernek nem kegyelmeztek, nemre, korra, vallásra való tekintet nélkül mindenféle iszonyatos és kegyetlen dolgot műveltek a szerencsétlen néppel. Nincs elég erőm hozzá, hogy annak az éjszakának és a rákövetkező napoknak a pusztításait megsirassam. Mert az akkora volt **Innenső-Magyarországnak** azon az egész részén, hogy el nem hiszem, miszerint valaha ellenség bőszebben dühöngött volna. [...] **Az ellenség egészen a Balatonig haladt előre**, miután felperzselte Pécs városát: úgyhogy csak a vár és a híres-nevezetes templom maradt épen.” (<https://mek.oszk.hu/05800/05872/html/>)

- Ki a forrásban „török császárként” nevezett személy?
.....
- Ki a forrásban említett „király”, aki „elpusztult”?
.....
- Mit nevez a szerző „Innenső-Magyarországnak”?
.....
- Megfelel-e a szerző állítása a történelmi hitelességnek, hogy „Az ellenség egészen a Balatonig haladt előre”? Indokold az atlasz segítségével!
.....
- A leírás segítségével indokold, miért írhatta Kisfaludy Károly e sorokat: „Nemzeti nagylétünk nagy temetője, Mohács”?
.....

2. feladat

A feladat a török kori viselettel kapcsolatos.

a) Párosítsd a képek megjelölt öltözékeit a meghatározásokkal! Írd a viseletek (képen megjelölt) számát és megnevezését a táblázat megfelelő mezőibe! Válassz az alábbi kifejezések közül! Kettő kimarad!

kabát - mente - saru - kaftán - dolmány - csizma - turbán - kacagány - süveg

Meghatározás	Száma a képen	Megnevezése
Hosszú, hasított ujjú, nem testhez álló köpönyeg volt, bő, felálló vagy széles, a háton lógó sarkos gallérral. Oldalhasítékánál az övezett kard markolata bújt elő. Fokozatosan rövidült.		
Térdig vagy combközépig érő, testhezálló, felálló gallérú, férfi posztó felsőruha. Paszomány, zsinórozás, valamint fémgombolás díszíthette.		
Derékig testhezálló, lefelé bővülő, csaknem bokáig érő köntös, elöl sűrű gombsorral.		
Többnyire nemezből készült, alakja visszahajtott szélű, lapos tetejű volt, elöl gyakran tokba erősített kisebb-nagyobb tollal vagy hátrahajló tollbokkrétával díszítették.		

Meghatározás	Száma a képen	Megnevezése
Felső részét két darab bőrből szabták, a két részt, a mellsőt és a hátsót, a két oldalán végigvonuló varrás tartotta össze.		
Nagysága régibb időben az illető személy rangjával és méltóságával állott arányban. Nagy urak még ékkövekkel és madártollakkal is szokták díszíteni. Úgy készült, hogy egy kis nemezsből készült fejfedőt, úgynevezett „börköt” tettek a fejükre, s erre tekinték.		

b) A leírások és a képek alapján mi volt a legszembetűnőbb különbség a török és a magyar viselet között?

.....
.....

3. feladat

A feladat a reformkor egyik fontos kérdéséhez kapcsolódik. Oldd meg a forrás és ismereteid segítségével! Az alábbiak az 1832–36-os országgyűlésen hangoztak el.

A.) „/.../ ha nagyon megszorodnának a kiváltott községek, lehetlenné válnék, hogy nekik itt az országgyűlésen repraesentatiot (képviselőket) ne adjunk, ami alkotmányunk rendszerét fenekestől kiforgatná. És hová jutna azon magyar aristocratia, melly szabadságunkat, nemzeti állásunkat nyolc századok viszonytagsága alatt képes volt fenntartani? Földbirtok helyett pénzzel elégíttetnék ki, s ebből pénz-arisztokrácia kerekednék, melynek a Hon s thronus mellett nincs semmi érdeke. Azt mondják ugyan, nem szűnünk meg szabadok lenni, bár a népet is részesítjük szabadságban. De mit ér nekem (úgy mond a szónok!), mit ér nekem a szabadság, ha minden ember szabad? Aristocratia nélkül pedig boldog ország nem is létezhet, sőt Észak Americát kivéve, aristocratia nélkül szabad országot nem is mutat a história. America pedig még nagyon fiatal, például nem szolgálhat.”

Mely társadalmi csoporttól félti a szónok a nemesség hatalmát, és milyen indokokat használ aggodalma bizonyítására?

.....
.....

B.) „Vagy talán az arisztokráciának elve az, mely a nép tulajdoni jussait ellenzi? Elhinném, Tekintetes karok és Rendek, ha a magyar arisztokrácia csak néhány ... gazdag s hatalmas

nemzetségből állana. De a mi arisztokráciánk sok ezer háznépet foglal magában, s e háznépeknek ... nagyobb része szegénysége, műveletlensége miatt a néphez igen közel áll, s igen nagy szám jobbágytelkekre szorulván, s az újan alkotott törvény által adózásra köteleztetvén, a néppel éppen összevegyült. Ily arisztokráciának elvei a nép tulajdonosi jussával ... nem ellenkezhetnek... Példákkal mutassam-é, hogy a szolgálta, valahányszor alkalom adatik, urával miként bánik?... ezt csak megszelidíteni lehet. Nem egyébbel pedig, csak oly közös érdekekkel, mely a társaság tagjait egyformán kösse a hazához, s ez érdek csupán két szó: szabadság és tulajdon!”

a) A reformkor melyik fontos kérdésére/javaslatára reagálnak a szónokok?

.....

b) Kiket értenek arisztokrácia alatt?

.....

c) Mely politikai irányzat képviselője az A.) forrás szerzője?

.....

d) Mely politikai irányzat képviselője az B.) forrás szerzője?

.....

e) Mindkét szónok beszél a „szabadságról”. Mit érthettek rajta a korszakban?

.....